Tunnikava 4.–10. peatükkidega

Sihtrühm: 1.–3. klass · Kestus: 40 minutit

1. Sissejuhatav tegevus (4 min)

Lapsed istuvad/seisavad ringis. Küsi lastelt, kes neist on käinud digimaailmas. Kes on käinud, see vahetab ükskõik, kellega koha ära. Kui ei ole käinud, siis jäävad paigale. Üldiselt lapsed ei tea, mis on digimaailm ja keegi ei liigu. Siis saadki seletada, mis see on. Seejärel hakka küsima spetsiifilisi kohti, nt kas nad on käinud Snapchatis, Discordis, TikTokis, YouTube'is, mänginud Robloxis. Iga kord peavad sama loogikaga koha ära vahetama, kui on käinud.

2. 1.–3. peatükkide kokkuvõte (2 min)

Tee raamatu abil 1.–3. peatükist kiire kokkuvõte.

3. Loe ette 4. peatükk („Õhupallipadrik") (6 min)

Üleminek järgmisesse mängu: „Järgmise mänguga vaatame, kuhu pildid internetis edasi lendelda võivad."

4. Liikumismäng „Kuhu pildid lendavad?" (3 min)

Pane lauale trikoos lastest pilt ja maha pildid inimestest (pilt allpool). Muusika mängib ja lapsed tantsivad. Samal ajal, kui lapsed tantsivad, võta maast 2–3 pilti ära ja aseta need koos nooltega (kellelt kellele pilt liigub) lauale, moodustades võrgustiku, kellele trikoos laste pilt jõuab. Vahepeal pane muusika kinni ja hõika „Stop!". Lapsed jooksevad allesjäänud piltidele. Pane uuesti muusika käima ja võta jälle 2–3 pilti ära. Laste ülesanne on mahtuda järjest vähematele paberitele ja sina moodustad lauale võrgustiku, kus trikoos laste pilt liigub inimeselt inimesele.

5. Tekkinud võrgustiku analüüs (8 min)

Kui paberid maast on otsas, liigu lastega laua juurde ja vaadake, kuhu laste pilt jõudnud on. Arutelupunktid:

- Isegi kui lapsed kustutaks oma telefonidest selle pildi ära, siis vaadake, kelle kätte see ikkagi alles jääb ja kuhu võib edasi liikuda?
- Kellele saad rääkida, kui sinu pilt on kogemata internetis liikvele läinud? Võta välja ülejäänud pildid ja arutage lastega, kellele selliseid pilte võib saata.

Üleminek järgmisesse mängu: „Mäletate, selles peatükis Turvatihane vaatas Elli vestlused üle. Oleme nüüd meie Turvatihased ja vaatame ka, mida teha, kui lapsed erinevaid sõnumeid saavad."

6. Turvatihase täringumäng ja libakontode avastamine (8 min)

Lapsed istuvad/seisavad ringis ja annavad kahte kuubikut edasi. Ühes on sõnumid ja teises kiletaskutes pildid (samad, mis olid enne ka maas). Iga kord kui sina ütled „Stopp!", peab üks täringuga laps sõnumi ette lugema ja teine näitama, kes selle saatis. Kuna pildi all pole saatja rolli kirjas, siis peavad lapsed arvama, kes see on.

- Arutlege koos, mida peaks tegema, kui selline inimene saadab sellise sõnumi, või millise tunde see lapses tekitaks, kui ta selliselt inimeselt sellise sõnumi saaks.

Viimase ringi ajal palu ühel lapsel üks pilt kiletaskust välja võtta ja vaadake koos, kes seal taga on. Mida teha, kui selgub, et oled rääkinud internetis võõra inimesega? Lasteabi + õpetaja + vanemad või mõni muu usaldusväärne täiskasvanu.

Mäletate, Jette ütles Ellile, et kuldmünte saab ka lõbusa mänguga teenida, ei pea endast pilti saatma. Nüüd mängime meie ka kuldmüntide kogumise mängu.

7. Kuldmüntide / sabade kogumise mäng (5 min)

Pane lastele pesulõksudega sabad külge. Laste ülesanne on ringi joosta ja teistel küljest sabasid koguda. Kui mäng on läbi, kutsu lapsed enda juurde ja näita aardekirstu. Selgita, et kogutud mündid annavad võimaluse küsimustele vastata.

Näita ühte väga ära töödeldud pilti ja võta aardekirstust välja üks münt. Need lapsed, kellel on selline münt, võivad käe tõsta ja vastata. Pärast ühele küsimusele vastuste saamist võta järgmine münt ja esita järgmine küsimus, kuni kõik küsimused on küsitud.

- Mida siin on muudetud? (kuldmündiga saab vastata)
- Mis tunne sul tekib, kui vaatad internetis pilte, kus kõik näevad välja täiuslikud ja veatud? (hõbemündiga saab vastata) Keegi ei näe päriselt 24/7 välja nagu sotsiaalmeedia filtriga. Päris inimesel ongi tedretähnid, sassis juuksed ja vahel väsinud nägu – see on täiesti normaalne.
- Kui keegi paneb endale pildile kassi kõrvad või naljaka vuntsi, kas see on ohtlik või lihtsalt lõbus? (pronksmündiga saab vastata) Filtritega mängimine sõprade keskis ongi lõbus meelelahutus. Ohtlikuks muutub see alles siis, kui keegi teeskleb täiesti teist inimest, et teisi petta või meelitada.
- Miks on päriselus tegelikult palju lahedam olla sina ise? (kõik võivad vastata) Sest sina oled eriline ja päris sõbrad tahavad näha päris sind, mitte filtrit!

8. Tunni kokkuvõte (3 min)

Lõpuring ja kinnistamine: abi küsimine (vanemad, Lasteabi 116 111) ning lõppsõna: „Küll on tore olla ikka sina ise!”

Tunnikava autor: Inger Klesment, inger.klesment@ut.ee